

АКТУАЛЬНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ

192

ПИТАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУ

Коваленко О.В.,

студентка I курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Інтеграція та глобалізація соціально-культурних та економічних процесів, що відбуваються в світі, потреби гуманізації суспільних відносин виводять на перший план питання загальнолюдських цінностей, які покладені в основу альтернативного недержавного розв'язання спорів.

Третейський суд, як інститут громадянського суспільства, являє собою альтернативний державній юстиції спосіб розв'язання цивільно-правових конфліктів. На відміну від державних судів, його влада закріплена не на загальному законі, а на договірній основі, на волі приватних осіб. Учасники спору самостійно визначають третю сторону, якій вони добровільно довіряють винесення рішення в своїй справі і з самого початку зобов'язуються йому підчинитися. Завданням третейського суду є захист майнових і немайнових прав і інтересів сторін третейського розгляду, що охороняються законом, шляхом всестороннього розгляду і розв'язання спорів відповідно до закону.

Сам Закон України „Про третейські суди” дає таке визначення терміну „третейський суд” – це *недержавний незалежний* (виділено мною – К.О.) орган, який створюється за згодою, або відповідним рішенням заінтересованих фізичних чи юридичних осіб у порядку, встановленому цим Законом, для розгляду спорів, які виникають з цивільних і господарських правовідносин.

У зв'язку з тим, що подібний метод розгляду спорів дозволяє учасникам конфлікту за власною ініціативою обирати третейських суддів із великої кількості незалежних кваліфікованих спеціалістів, а також передбачає індивідуальний підхід до кожної справи і можливість примусового виконання його рішення органами Державної виконавчої

служби України, третейський суд являє собою адекватну ринковим відносинам форму розгляду спорів.

Проблема третейського судочинства наразі є дуже актуальною. Обговорюється чимало слушних пропозицій і зауважень щодо ефективності розгляду спорів третейськими судами, шляхів запровадження принципу диспозитивності третейського розгляду, альтернативного доступу до судочинства; методики аналізу діяльності третейських судів як складової правової системи України; підвідомчості справ третейському судові.

Необхідно відмітити, що наразі існує чимало проблемних питань термінологічно-понятійного, етичного та процесуально-правового, організаційного характеру.

Дискусійним, на наш погляд, є питання щодо статусу третейського судді. У зв'язку з цим викликає сумніви позиція, згідно з якою сам лише факт внесення особи до списку третейських суддів постійно діючого третейського суду не надає їй статусу третейського судді, оскільки такий статус набувається лише під час розгляду справ. Така думка не відповідає ні змісту Закону України «Про третейський суд», ні правилам формальної логіки.

Бо, наприклад, перебуваючи у відпустці, на вихідних, на лікарняному тощо, суддя юридично не є третейським суддею. Тому, він не є державною посадовою особою і йому ніхто не буде заважати брати хабарі та це і не буде визнано протизаконним явищем.

За змістом розділу 3 та статей 8, 9 Закону України „Про третейський суд” кожний кандидат у судді набуває статусу судді такого суду після державної реєстрації постійно діючого третейського суду. Без конкретних суддів не може бути й самого суду. Тому, ми вважаємо, що було б доцільним видавати суддям третейського суду відповідні посвідчення. Втім, на стадії внесення особи до списку суддів постійно діючого третейського суду така особа не є власне суддею. Це тільки кандидат у судді.

Актуальним питанням, на наш погляд, буде також діяльність третейських судів, що зареєстровані при фінансових установах. В умовах сучасної кризи і

неможливості банків повноцінно віддавати свої борги та здійснювати діяльність по кредитуванню, дуже зросла кількість позовів до банків. Ці позови вирішуються саме у третейських судах, які функціонують і фінансуються за рахунок цих же банків. Тож, неможливо говорити про справедливість та демократичність винесеного рішення цим судом. Бо його рішення задовольнятиме інтереси банку, а також матиме протиріччя з Законом України «Про третейський суд».

Одним з найголовніших проблемних питань третейського судочинства є повноваження даного суду. Так, 5 березня 2009 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності третейських судів та виконання рішень третейських судів». Відповідно до даного закону рішення третейських судів не підлягають загальнообов'язковому виконанню на території України.

Проте, на нашу думку, значне обмеження повноважень третейського суду призведе до гальмування його розвитку і навіть до можливого припинення діяльності інституту третейського судочинства, що не сприятиме розвитку демократичних засад в Україні, а також суперечитиме нормам європейського права, рекомендаційним нормам ЮНСІТРАЛ

Тому ми вважаємо, що третейське судочинство повинно бути якісно реформованим. По-перше, неможливо обмежувати діяльність третейських судів до мінімуму, що призведе до припинення їх існування і разом з цим розвитку України, як демократичної держави на загальноєвропейському рівні. По-друге, було б доцільним створити реєстр суддів постійно діючих третейських судів. По-третє, видавати суддям третейського суду відповідні посвідчення за яким особа буде вважатися третейським суддею після її внесення до реєстру суддів постійно діючого третейського суду. І, звичайно, обмежити діяльність третейських судів при фінансових установах, для забезпечення неупередженого, демократичного та справедливого розгляду рішень для сторін при розгляді справ у третейських судах.